

EHRENSWÄRD.

SERGELL.

S V E A.

TIDSKRIFT

för

VETENSKAP OCH KONST.

TREDJE HÅFTET.

MALMÖ

TADSELL & C.

UPSALA

Palmblad & C.

1820.

kända straff; regenten borde icke heller vara berättigad, att, emot förbrytarens vilja, förändra det onda af straffet, sedan verkställigheten af det ådömda eller substituerade straffet vore börjad, emedan strafflängden hvarest domaren afgifver sitt utslag, visar straffens objectiva storlek, utan att beräkna de fall, då de, genom utbyte mot andra strafflidanden, kunde vinna i styrka.

J. H. VOGT. *)

*) Författaren är Förste Expeditions Secreterare och constituerad Referent vid Norriska Regeringens Finance-Handels- och Tull-Departement, Ledamot af Comitén för Norrignes Lagstiftning och Ridd. af K. N. O. Öfversättningen är gjord från Norriskan af P. J. Ödman.

BREF IFRÅN ROM *).

(Till Professor E. G. GEIER).

Roma, d. 14 Mars 1818.

"Emsig waltet der Pilger! Und wird er den Heiligen finden?
Hören und sehen den Mann, welcher die Wunder gethan?
Nein, es führte die Zeit ihn hinweg: du findest nur Reste,
Seinen Schädel, ein Paar seiner Gebeine verwahrt.
Pilgrime sind wir Alle, die wir Italien suchen:
Nur ein zerstreutes Gebein ehren wir, gläubig und froh."

GOETHE.

Den eviga, den verldsbeherrskande staden, med hvilken ingen annan på jorden kan mäta sig, är då äntligen åtminstone för några månader mitt hemvist! Och enligt hvad Jupiter Pluvius i dag funnit för godt att förordna, har jag kommit att fatta pennan förr än jag ämnade; ty annars är min tid från morgon till qväll upptagen af att bara se. Jag skulle förgäfves bjuda till att hitta en tjenligare ingång till mitt första romerska sändebref, än Goethes ypperliga epigramm, som i få ord innehåller det mest träffan-

*) Redactionen, som önskat att Hr. Atterbom ville låta denna tidsskrift förvara några minnen af hans Italienska resa, har med nöje emottagit meddelandet af detta fönt från Rom hemkommande bref.

de af allt, hvad hittills blifvit sagdt om samtidens Italien och större delen af dem som der spana efter klassiska helgedomar. För min del har jag under denna hesperiska valfart ej funnit någon läsning, som djupare inviger i landets och folkets kännedom, än Goethes venetianska epigrammer och romerska elegier. Tillsammans med hans få dithörande prosaiska uppsatser, bilda de ett slags resbeskrifning, med hvilken, af alla mig bekanta, blott vår odödlige Ehrensvärds uthärdar jernförelse. *)

Den 11 dennes, kl. 5. e. m. höllo vi vårt intåg genom Porta del Popolo, utför den långa, präktiga, men temligen smala Via Flaminia; dock utan allt triumphatoriskt prål, såvida man ej dit får räkna gapandet af en hop sysslösa människor. Utmattade, som vi voro, af hetta och nattvak, dammiga och oräkade, sågo vi snarare ut såsom fångna barbarer, dem en bakpå vagnen uppstigen påflig soldat förde genom halfva staden till Doganau (tullhuset) i triumf. Föröfrigt hade vi ej skäl att beklaga oss öfver de hjeltar, som bevaka Romas portar. De voro utmärkt höfliga och medgörliga. Sådan är ock hela romerska policens karakter. Piazza del Popolo, det rymliga torget strax innanför porten,

*) Senare Anmärkning. Då Förf. skref detta, hade han ännu ej läst de i fjärde och femte banden af Goethes sjelfbiographi meddelade brefven från Italien.

är ett icke illa passande företal till hvad man i Rom väntar sig. Midt på platsen en blänkande springbrunn och en ofantlig obelisk af röd granit med hieroglyphiska trollfigurer; till venster det vänligt slutande Monte Pincio, der nyanlagda vägar och gångar leda upp till höjden af Sallustii och Luculli trädgårdar, en höjd som nu åter, i smakfull anordning planterad, blifvit skänkt åt Romarfolkets gemensamma nöje; äntligen, framtill, utsigten af trenne ansehliga, från hvarandra sig solfjäderlikt utgrenande gator, bland hvilka den mellersta, rakt framåt genomskärande den lifligaste delen af Rom, sträcker ut i ett ogenomskådligt fjerran sin brokiga ström af hvimlande rörelse, mellan en oräknelighet af kyrkor och förstliga palatser! Denna är den forna Flaminiska, den i senare tidsåldrar så vidtberömda Corso; dess mynning omfattas, liksom af heliga portvaktarinnor, af tvenne vackra, med coupoler och korinthiska portaler likbyggda kyrkor *), om hvilka man dock torde få påstå, att deras nyromerska styl är mera täck än majestätisk. Likväl är det från en helt annan riktning, som infarten i denna stad genast öfvervåldigar främlingens själ med det fulla karakteristiska intrycket af Roms egentliga herrlighet. Tyvärr är denna riktning den rakt motsatta, den sydliga, åt Neapel till, och således väl icke ofta den, från hvilken nord-eu-

*) S. Maria di Monte Santo och S. Maria de' Miracoli.

ropeiska resande första gången hit anlända. Men jag skall framdeles beskrifva dig den underbara trakten omkring Porta S. Giovanni, den trotsande Claudiska Vattenledarn, och den gudomliga Lateran-Kyrkan, *ecclesiarum urbis et orbis mater et caput*, der jag i går förmiddag gjorde mitt första besök. Det är (tills vidare) nog sagdt för mitt omdömes giltighet, om jag tillägger, att en gata derifrån leder rätt fram til Coliseum, Forum och Capitolium. Från det håll, som vi kommo, antager allt, vid första anblicken, en viss oväntad pregel af modern hufvudstad, och vi förundrade oss, att i Rom, det gamla Rom, som vi föreställt oss så ruinvärdigt, högtidligen stumt och på allt vis ålderdomligt, se så många nymodiga equipager, nymodiga boutiquer och nymodiga damer. Men också inskränker sig detta sken af modern glans nästan blott till Corso-gatan, och ögat, äfven innan man bestiger de kullar, som betäckas nästan blott af verldsfrejdade spillror, skönjer småningom öfverallt undantag på undantag. Bland sådana, länder det åtminstone den ofvannämnda obeliskens till beröm, att han icke låter ögat söka efter sig. Vi helsade ödmjukt på den gamla stenhårda hierophanten, som har sett Pharaos Sesostris och Cäsar Augustus, men ingenting vill berättat oss om all sin vishet. Snart började dock de passerande Romarinnorna locka vår åskådning till den natur, som lefver; men i billig förmodan att det just icke vore vår fägring, som skaffade oss så män-

ga nyfikna blickar, tryckte vi oss blygsamt tillbaka i vår vagn så långt vi förmådde, rullades temligen säflligt genom den rörliga trängseln af svartögda Romulider, sågo en skymt af Antonini ärestod på den vackra piazza Colonna, ett torg der ungefärliga hälften af Corso är tillryggalagd, och ankommo äntligen till Doganan, under mångfaldiga suckar öfver tullars och tullnärers prosaiska tillvarelse. Lyckligtvis befanns detta tullhus hafva i fordomtima varit ett gudatempel, efter hvars urgestalt ännu elfva refflade korinthiska marmorpelare qvarstå, af en betydlig höjd, men inmurade i en modern façad med dörrar och fönster emellan sig. Således fingo vi strax ett ästhetiskt föremål att förnöja oss med, under det H*s och B*s betjent höll uppmärksamheten spänd på förfarandet vid den lindriga visitationen, och en mängd trasiga slynglar hopade sig omkring oss, dels tiggande, dels med höga rop, som sökte öfverskrika hvarandra, lofvande att visa oss vägen till ett par dussin alberghi och locande *) af alldeles oerhörd ypperlighet. Då postiljonen sade sig sjelf vara i Rom föga hemmastadd, letade vi omsider ut ur högen en pojke, som såg någorlunda ordentlig ut, och tågade af med denne härold att uppspana en vederqvickande interims-boning. Men det blef honom ej lätt att hålla ord; vi voro komna just i den tidpunkt, då Italienare och

*) Vårdhus.

utlänningar af alla slag strömma hit att öfvervara Påskhelgens lysande högtidligheter, och den som ej infinner sig förr än inemot den heliga veckan, har svårt att hitta på ett drägligt härberge. Sedan vi förgäfvos låtit köra oss omkring till flera värdshus, blefvo vi äntligen mottagna i Gran Vasciello, ett skärligen dåligt, som just därför var mindre fullpropadt af främlingar.

Vi bo föröfrigt i en af Roms angenämaste nejder, vid den trefliga strada de' Condotti, som leder från Corso upp till det sköna, blott några steg från vår port belägna torget piazza di Spagna, hvars aflånga rymd, nedanom en sluttning af Monte Pincio, fordom var en under Domitianus byggd vattendam för härmade sjödrabbningar. Det har i midten ännu en båtformig vattenrik springbrunn, en af Bernini's tallösa källbyggnader och vattenkonster. Går man förbi den rätt framåt, så stiger man uppföre det glada trädgårdsberget på en hög och bred trappa, hvars make jag ännu ej sett i ädelt smakfull storhet; den är af travertin *), 175 steg, som ömsom dela sig i tvenne armar, ömsom ånyo förena sig, så att det hela liknar en i flera forsar bruten, men förstenad

*) Egentligen tiburtin: en stenart, som brytes i trakterna af Tivoli, och användes till de flesta romerska praktbyggnader. Den är kalk-artad, och gulaktigt hvit; mjuk, när den upptages och hugges, hårdnar den i fria luften ständigt mer och mer, och blir med hvarje tidehvarf mera oförgänglig.

easkad, som från en rymlig öppen plan, der åter en obelisk framför den ansehlige kyrkan S. Trinità de' Monti upphöjer sin hieroglyphiska solvisare, störtar sig nedåt piazza'n och den glimmande springbrunnen. Viker jag från obeliskens af till venster, så kommer jag under lummiga, mörkgröna trädgångar, förbi den af fransyska konstnärer inrymda Villa Medici och dess cypresser, ut på det allmänna lustvandnings-fältet i granskapet af Porta del Popolo, med en hänryckande utsigt öfver Rom och dess omgifningar; viker jag åt höger, så öppnar sig framför mig strada Felice, den längsta af alla romerska gator, och ledsagar mig genast in i den trakt af staden, der Thorvaldsen och de utmärktaste härvarande Tyskar besatt sig. Från Tyskland till Rom ske årligen talrika utvandringar af konstnärer, lärda, skaldar och fruntimmer: männernes antal är så väldigt, att de här ordentligen bilda en hel inom sig sammanhängande nation, under fri styrelse af egna lagar, grundsatser och sedvänjor. På vissa förfrisknings-ställen, isynnerhet locanda Borghese *) och caffè Greco, som nu också allmänt heter caffè Tedesco, råkar man, särdeles om aftnarna, medborgarne af detta samhälle, hvilket man kunde kalla en artistisk Burschenschaft, i broderlig församling. På caffè Greco träffade jag i går afton den genialiske Frie-

*) Ett vinhus, som har fått sitt namn af närheten till Palazzo Borghese.

Friedrich Rückert, som vistats här redan i flera månader. Af hans poetiska arbeten känner du förmodligen åtminstone de vidtberömda geharnischte Sonette, dem han under namnet Freimund Reimar utgaf; de äro, kanske med undantag af Körner's bästa sångstycken, de vackraste poetiska uppmaningar till seger och död, bland de många, som föranleddes af befrielsekriget mot Frankrike. Ej alltid lik sig i kärna och styrka, samt ofta i sin styl förmycket grammatiskt och linguistiskt spetsfundig (ett fel, hvars orsak väl till någon del torde ligga i de djupa språkforskningar, med hvilka han nästan oupphörligt sysselsätter sig), njuter han dock rättvist ett stort anseende i sitt fädernesland, och bland den yngsta generationen af dess skaldar fins endast Uhland, som med sina undersköna Romanzer kan göra honom första rummet stridigt. Det är möjligt, att han icke blir i stånd att hålla hvad hans ungdoms framträde lofvade; men hur många dödliga kunna uppfylla denna stränga fordran? Må det nu lyckas honom, eller ej, att småningom afskudda sig det hårda, det bizarra, det långsträckt, som ej sällan med skäl blifvit honom förebrådt, så är han icke dess mindre en hjelteskald, en skarpsinnig tänkare, och hvad mera är än allt snille, en man af hjerta och ära. Han var nyss återkommen från Neapel, och hade i sällskap med vår Lidman gjort en resa till den romantiska ön Capri. Gerna vill han också engång bese vår

nordiska halfö, och möter du der händelsevis en levande bild af Folqvard Speleman i Niflunga-dikten; så må du veta att mannen är Rückert; ty sådan ser han ut, till punkt och pricka: en fullkomlig jättegestalt, forntysk dräkt, stora moustacher, mörkt hår som faller ned på axlarna i långa, talrika lockar, ögonbrynen bistert sammandragna, ögonen tankfulla, redliga, ömsom barnsligt milda, ömsom krigiskt blixtrande, kortligen, blott jernstråken felas. De ryktbara målarna Riepenhausen, bröder och täflare, med hvilka Tieck gjorde sin Rom-färd, råkas vanligtvis i den Borghesiska locandan, der H^a och jag, som redan varit ett par gånger närvarande såsom gästvännar, skola i morgon qväll formligen till medbröder införlifvas. Och så äga vi det bästa hopp, att bland alla dessa målare, skulptörer, arkitekter och poeter komma i njutning af ett föryngradt och förskönadt studentlif. Föröfrigt räknas här i Rom äfven Svenskar, Danskar och Norrmän öfver en kam till gli Tedeschi, och af dessa behandlas man genast såsom hörde man till dem: sunnan om Alperna känner man tillfyllest det gemensamma släktskapsbandet.

Just i dag, på morgonstunden, vandrade jag och mina reskamrater, anförde af en dansk historiemålare Lund, ett stycke uppåt strada Felice: vi stannade på piazza Barberini, der Berniniska delphiner, tritoner och vattenbi hjelpa ett par källor att vidtomkring sprida ett fint duggregn, togo fyra

steg på en liten gata till höger, klappade på en port, och se! vi slutade med att hyra hela huset, dit vi nu, vill Gud, efter få dagar ämna för tre månader inflytta. Huset är byggt öfver Gud vet hvilka ruiner, som här och der inpå den gräsbroddande gårdstomten framskjuta sina gråa, mångkantiga stenmassor, och bakom i något afstånd synas från Quirinallens höjd, ofvanför en ofantlig grundmur, dunkelgröna toppar ur den Helige Faderns lustgård. Låter ej detta såsom ett paullo majora canamus? Också har Boccaccio haft samma tycke som vi, i fall han verkligen bott någon tid i samma trakt, hvilket deraf är sannolikt, att hans namn smyckar en gränd strax invid vår nya boning. Ja, lagstiftaren Numa skall någorsteds i denna nejd hafva byggt sitt kungliga palats, hvars beskaffenhet förmodligen utanpå varit lika tarflig som innantill. Nämner jag nu på köpet, att den forna Circus Rusticus eller Floreae, der de Florealiska spelen firades af landtfolket från det gamla Latium, blifvit af några ålderdomsforskare förlagd på piazza Barberini, så inser du visst, att jag får mina bopålar uppslagna på en i sjelfva Rom utmärkt klassisk jordmån.

Du önskar säkert, att jag hellre först än sist ordar något om vår bildhuggande landsman, den älskvärde Byström, som jag icke förr personligen känt, och som hjertligen bedt mig helsa dig. Jag fann honom i går, och bokstafligen på sin plats, nemli-

gen i sin verkstad, med mejseln i handen, omringad af idel guda- och qvinnobilder. Verkstaden sjelf, belägen ej långt från Tiberströmmen, tillhör en ryktbar fornromersk minnesvård: det är den styckade och chaotiska jättebyggnaden af Augusti Mausoleum, som upplåtit några ljusa och trefliga rum åt den göthiska konstnäreus verksamhet. *) Han är en äkta blond och vermländskt manlig Svensk, enkel, öppen, lugn, fryntlig och arbetsam. Hans väsende har denna yttre det nordiska lynnets maktliga jemvigt, som innan en djupare pröfning förekommer åskådarn lik ett uttryck af phlegma, men under den kalla ytan döljer ett desto varmare blod. En man, som Byström, kan ej annat än med lif och själ deltaga i sitt fosterlands öden: också var det från hans läppar, som jag emottog den första tidning om Carl Johans uppstigande på svenska thronen. Föreställ dig huru långsamt genom gazett-vägen Svenska nyheter hitkomma, och hur grusligt min förlåtliga nyfikenhet denna gången varit plågad, om jag berättar, att jag några timmar före min afresa från München fick i Allgemeine Zeitung läsa uppgiften om Carl XIII:s död, med den beställsamma tillsats, "att all communication på gränssorna vore spärrad och att man ännu icke kände de vidare följderna af denna händelse;" att jag sedan på hvart och ett värds-

*) Senare Anmärkning. Professor Byström köpte samma år om hösten den vackra Villa Malta på berget Pincio.

hus i Norra Italien, der vi gjorde ett litet uppskof och jag begärde avisor för att komma vidare i Sveriges historia, hvarje gång blef undfägnad med uppdukandet af beständigt samma tilldragelse; och att äntligen här i Rom det nyaste tidningsbladet, som räcker mig, ord för ord innehöll åter detsamma; så att denna gazett-artikel alldeles parallelt med mig rest ifrån München till Rom, på en tid af ungefär tre veckor. Gud beskydde den nya Konungen, den korade mannen af ett fritt folks val, och upplyse så väl honom, som folket, till det bästa! Vi talade länge om Sverige med värma, mina öron hade på ett halft år ej förnummit ett svenskt ljud, och Byströms hänryckta tillgifvenhet för vår Hjeltekonung var undersåten och konstnärens i lågande förening. — Anorlunda förhåller sig den bekante orientlisten och fornforskaren Åkerblad, som drifver sin ovilja mot det oskyldiga hemlandet ända till den ytterlighet, att han gifver sig ut för Dansk och bland utlänningar söker hvarje möjlig anledning att skillra Svenskarne såsom barbarer och dumhufvuden. Denne Åkerblad bor endast några steg ifrån mig, men jag går visst aldrig till honom. Den som föraktar Sverige, bör föraktas af Sverige och hvarje Svensk tillbaka. — Det gratiösa, så i tankarnas art, som i marmorns behandling, är väl ännu den herrskande pregel som utmärker Byströms arbeten. Derföre är ock den qvinliga skönhe-

tens område det egentliga för hans konst: att han förmår vara sublim, vittnar tvifvelsutan hans herrliga sofvande Juno, vid hvars bröst den späda Hercules insuger gudakraft; men han tycks förmå det endast då, när ämnet fordrar eller tillåter, att ett qvinligt ideal af storhet och majestät upplyfter till olympisk betydelse det ljufva, det läckra, det runda, det väl-lustiga, som hos de lyckligt begåfvade af kärleksgudinnans kön alltid påminner om ett lån af hennes gördel. Redan skördar han i rikt mått Romarnes aktning och bifall; högst välförtjent, emedan han med utomordentlig skicklighet har gjort det vackraste af deras egen plastiska styl och smak till sin egendom. — En ung grefve Mörner, lycklig tecknare, bemödar sig nu ifrigt vid denne mästares hand att harmoniskt utbilda sina sköna konstnärs-anlag. Tills vidare kämpa i hans själ Måleriet och Architekturen om rigtningen af hans hufvudböjelse. Fäderneslandet har sannolikt, i hvilketdera fallet, att påräkna en verklig vinst.

En i allt, utom i snille, med Byström olikartad natur är Danmarks artistiska ära och stolthet, Thorvaldsen, en oupphörligt drömmande, tankspridd, inom sig sluten och djupt melancholisk Phidias-ande i en välväxt, men blek och mager gestalt af några och fyrtio års ålder. Den höga, vackra, men

svärmodiga pannan, de stora blå ögonen, som med ett slags förvirrad blick tillkännage att hans egentliga uppmärksamhet sällan är fästad vid de föremål som utvärtes omgifva honom, förråda genast en fantasiens omedelbara son; och då han ej talar något enda språk riktigt, utan ofta måste sammanblanda fyra eller fem för att göra sig begriplig, samt tillika har oupphörligt ett par dussin saker på engång sväfvande för sin föreställning, så bär hans ansigte nästan alltid, i sällskap och samtal, ett visst naift uttryck af bryderi och förlägenhet, som kläder honom rätt väl och förträffligt passar till det lakoniska sätt, hvarpå han meddelar, liksom skurna i sten, sina merändels epigrammatiskt spetsade tankar. Dessa äro ofta så humoristiskt qvicka, att åhörarn deröfver kunde frestas att skratta i hjäl sig, men utan att man ser infallets lustighet rubba ett enda drag i den talandes allvarsamma, gulbleka anlete. Sådant är det personligt synbara väsendet af den man, som är på vägen att stifta ett nytt Skulpturens tidehvarf, och med den nordiska malmådran i sitt lynne ontsider i sjelfva Rom blifvit Canova's öfvermäktige medtäflare. Jag tror, att Tyskarnes och Engelsmännens gemensamma ömdöme derutinnan icke bedrager sig. Italienarne vilja, i det längsta, skjuta ifrån sig den hårda nöten, att inrymma första rummet bland nyare tiders bildhuggare åt någon annan, än Venetianarn; till en del af nationalfäfänga, till en del väl också af en ursprung-

lig olikhet i känsla och tyckets daning: alla medgifva de likväl, att efter Canova's död är den skandinaviske främlingen sjelfskrifven thronföljare till detta slags kungadöme. Fransoserne sväfva ännu, heter det, med sin mening oafgjordt midt emellan. Enligt min åsigt (om du ej vredgas att en oinvigd yttrar någon), har Canova, då han återförde sin konst till en i utöfningen förglömd åskådning af Antikens eviga urbilder, och derigenom nödvändigt åter måste komma på spåren af den enkla, ädla och naturliga styl, som länge varit drunknad i Berniniskt-fransysk flärd, gifvit första väckelsen till den nya högre flygt, som bildhuggeriets anda i senare tider börjat utveckla; denna ära, som ej kan honom beröfvas (ty Sergell, undangömd i Norden, lefde och dog utan inflytelse på den allmänna europeiska konstillbildningen), synes mig redan så betydlig, att man utan obillighet kan tillåta sig anmärka det armod på uppfinning och den behagsjuka veklighet, som hålla honom fjettrad vid gränsen af Italiens närvarande själsodling och stänga honom på halfva vägen till hans glänsande mål. Väl har jag ännu ej besökt Canova's verkstad, men likväl, i Petri-Kyrkan och annorstädes, af hans arbeten sett tillräckligt många, för att icke vid ett sådant besök göras vacklande i min öfvertygelse. Thorvaldsen, själf fullare och djerfvare, har ej låtit sin konst liksom stanna framför det gränse-snöre, som skiljer den antika skönhetens ägor från

det moderna lifvets, eller nöjt sig att hon på denna sidan om snöret inöfvat en och annan sirlig attitude, behändigt lånad från gudasynerna på den andra; hans mejsel har huggit snöret i tu, och skulpturen har tagit fotfäste på sitt gamla fält, der konstnärn ej vidare betraktar antikerna med en slafvisk vördnad, såsom hårda Sinai-tafflor i hvilka hvarje skåra är gudomlig, utan med den obekymrade förtroliga kärlek, som är känslan af en i eget bröst och egen arm lika odödligt fortlevande konstförmåga; han studerar ej mer de forntida mönstren, han lefver, tänker och skapar i deras mästaress lynne. Redan öfverträffar han dem i basrelief: en märkvärdig omständighet, som tycks antyda en annalkande förmedling och försoning mellan Skulpturen och Måleriet, om hvilka man skulle kunna påstå, med en ur Philosophien hämtad jämförelse, att den förra vore Plastikkens natur, den senare dess etik. Thorvaldsens fantasi är poetisk, i ordets högsta bemärkelse, en abyssus af instinkt och drift, ur hvars dunkelhet den ena skapelsetanken efter den andra, slag på slag, framblixtrar med friska, harmoniskt sinliga gestalter. Den berömda frisen i upphöjdt arbete, som föreställer Alexanders intåg i Babylon, efter återkomsten från hjeltens persiska och indiska fälttåg, är ett helt epos i marmor, af en grekiskt-österländsk verldspregel. Från en öfverflödigt beskrifning vill jag för-

skona dig; lätt nog kan du förmoda, till hvilken mångfald af skönhets och karakteristisk egendomlighet den sinnrika konstnärn skulle föraledas af ett sådant ämne, Alexanders hjelteprakt och de med skänker mötande Österlänningarnes hyllningar. I sanning, då Napoleon underlät att göra den tillämnade Rom-resa, för hvilken denna fris beställdes att smycka Quirinalpalatset vid hans intåg, försummade han med detsamma åsynen af kanske det enda verkligt Sköna, som ästhetiska loföffer någonsin frambragt till hans ära. Jag lemnar dock derhän, huruvida han borde funnit sig smickrad, om han märkt de frihetsälskare, som ro af alla krafter bort öfver Tigris, och om han förstått denna sluga vink öfver frivilligheten af Babylojniernes glädje. Ett lika herrligt och fulländadt verk, ehuru i mindre mått, är en basrelief, som behandlar den scen ur Iliaden, då Agamemnons härorder bortföra Briseis från den vredgande Achilles. Man kan icke se sig mätt på denna rika, och dock så enkla sammanställning af storhet och smärta, kraft, svaghet och medlidande; på gudinnesonen, som vänder sig bort, skakad i alla nerver af harm och hämdbegär, men lika skön ändå, på den milda Patroclus, som sakta skjuter ifrån sig den hulda, darrande Briseis, hvilken vänder sig och med sorglig försakelse bjuder till att föga sig efter nödvändighetens lag; äntligen på hennes begge visa ledsagare, som oaktadt all tillbörlig

Härolds-vördighet synbart skynda sig allt hvad de för-
må, glade i sina hjertan att med lif och helbregda
lemmar hafva förrättat ett så slemmt ministervärf. I
den gamla världen är Thorvaldsens natur liksom in-
född. Med öfverraskande sanning och dock utan all
trälaktig efterlikning, har han ej längesedan täflat i
deras eget manér med mästarne af den före Phidias
rådande stylen, om hvilken man först nyligen erhål-
lit fullständigare begrepp, genom de såkallade ägine-
tiska konstverkens upptäckt. Kronprinsen af
Bayern, den ifrigaste och frikostigaste af alla nu lef-
vande förstliga konstälskare, har köpt dem och låtit
hinföra dem från Grekland; han vistas sjelf för det
närvarande i Rom, och äfven konstverken äro ännu
ej till München afhämtade. En bayersk historiemåla-
re Wagner, densamme som öfver dem uppsatt den
beskrifning, hvilken Schelling utgifvit och riktat med
förträffliga tillägg, har dem tills vidare under sin till-
syn, och samlingen fins i ett hus ej många gator i-
från mig. Emedan åtskilliga voro skadade och lem-
malytta, fick Thorvaldsen det uppdrag att hela dem,
och fördjupade sig under detta göromål, hvilket han
ock fullbordade till alla kännares högsta nöje, så långt
i betraktelsen af deras sällsamma skaplynne, att följ-
den omsider blef en Hoppets gudinna, som sluter sig
till de öfriga lik en mildrad fortsättning. Dessa ål-
driga guda- och krigarbilder ha en märkvärdig stäm-
pel af sträng religions-mystik, och de, som förfär-
digat dem, trodde tvifvelsutan att en gud föga hedra-

des; om hans bild förtjusade liksom en vacker
menniskas. Vål tillkännager utarbetningen af alla ge-
stalter en redan grundlig kännedom af människokrop-
pen, och det nakna viker ingenstäds, utom i behand-
lingen af hufvud och ansigte, från lagarne af en
punktlig natursanning. Men icke blott en viss dyster
bøjelse för magerhet, som tydligen är uppsätlig (lik-
som ock i den äldre Christendomens bildande konst),
utan ännu mer bestämdt ett gemensamt och lika upp-
sätligt half-ägyptiskt syskontycke öfver ögon, mun
och haka, ett sträft och gåtaktigt småleende, påmin-
ner om den konstperiod, som följde på de äldsta Her-
merna och Dädali träbilder. Man vet, att i Hindo-
stan, än i dag, alla heliga beläten måste göras efter
vissa uråldriga, oföränderliga typer, öfver hvilkas
noggrannt iakttagna likformighet presterne hålla vak-
samma händer. Denna likformighet inskränker sig
här nästan blott till physionomi och ansigtsdaning;
föröfrigt är det asiatiska religions-allvaret synbart på
vägen att försona sig med Hellenismens glada kropps-
lighet. Småningom glattades det alldeles bort ur
Grekernes plastik, i samma mån som de symboliska
begreppens nödtorftiga uttryck, tillräckliga för an-
dakten, måste gifva vika för det ästhetiska begäret,
att äfven i mythiska gestalter se den högsta full-
komlighet af menskliga kroppsformer. Det är sanno-
likt att Phidias i sina höga, underbara tempelbilder
sökte en jemvigt, en harmoni mellan religionens my-

stiska och konstens ästhetiska fordringar. En tid kom, då de sista tillfredsställdes på de förras bekostnad, och konsten, som nu arbetade blott att smycka slott och thermer åt jordens mäktige, sönk i samma graf som redan förvarade Religionen till en annalkande uppståndelse.

Möjligtvis är Canova en fullkomligare marmorrhuggare än Thorvaldsen; denne har dels ett ömtåligt bröst, som icke tillåter honom att länge i sänder sysselsätta sig med huggning och dricka det mjölfinna marmorstoft, hvilket alltid i en sådan verkstad kringhvirflar, dels ett lynne som i allting mest fäster sig vid sjelfva tanken, och af sitt rika förråd gerna retas att så skyndsamt som görligt begifva sig från gamla tankar till nya. Likväl har han, i senare tider, bekommit så utmärkt skicklige arbetare i sin tjänst, att hans bildverk äfven i denna hänsigt ingenting skänka medtäflarnes efter. Thorvaldsen har jemväl i christliga ämnen försökt sig; måhända med mindre framgång. Den sköna italienska medeltiden har skulptörer att framvisa, som på detta fält öfverträffat honom. Ingen konstnär bör våga sig på Christendomens heliga häfder och legender, utan att befinna sig med sin hela håg och sitt hela hjerta på denna läras milda, paradisiska grund. Thorvaldsen är dertill ännu förmycket antik. Deremot skulle du säga, om du såge hans ryktbara hjeltestod Jason med det eröfrade gyllne skinnet, och hans basrelief Natten,

som innan kort blir lika ryktbar, att hans konst har sammanfattat de båda polerne af den spher, som ligger nedanom den högsta. Jason är det sanne idealet af en Heros, lugn i sin sjelfkänsla, mäktig i sin styrka, ädel i dess utöfning: Natten en oändligt ljuf qvin-
nigestalt, klädd och bevingad, som under en vall-mokrans, med tvenne sött slumrande barn i sin famn, sjelf slutande sina fagra ögonlock i obekanta drömmar, sväfvar sakta utåt den stjerniga rymden. Så äro, innan andeverldens egentliga mysterium uppgått i själen, kraft och aning de herrligaste skepnader, till hvilka lifvet kan svinga sig. De äro Naturens, de äro Antikens A och O; men omedelbart bortom a-ningens natt grår morgonrodnaden af ett nytt, ett ljusare solhvarf. Det är den himmelska kärlek, som försonar sina verk med Sig.

"L' Amor, che muove 'l Sole e l' altre stelle."

(DANTE.)

Den 16 Mars.

Väderleken är nu här sådan, som hos oss i slutet af Maj eller begynnelsen af Juni. Jag gläder mig dock åt den instundande bello Aprile; då blir Armidas trädgård — ty denna ser man här hvart man vän-

Svea III.

13.